

Prof. nadzw. dr hab. Mariusz ZAŁUCKI

Kraków, dn. 24.01.2018 r.

Krakowska Akademia

im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

Wydział Prawa, Administracji i Stosunków Międzynarodowych

Instytut Prawa Prywatnego

Katedra Prawa Cywilnego

RECENZJA W POSTĘPOWANIU HABILITACYJNYM
Pana dr. Jakuba SZCZERBOWSKIEGO

1. Pan dr Jakub Szczerbowski otrzymał stopień doktora nauk prawnych w 2010 roku na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Szkoda czysto majątkowa w kontekście unifikacji prawa prywatnego w Europie* na WPiA Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Praca ta została napisana pod kierunkiem naukowym Prof. Bronisława Sitka, recenzentami pracy byli Prof. Tomasz Giaro oraz Prof. Franciszek Longchamps de Bérier. Od tego czasu opublikował kilkadziesiąt prac, brał udział w szeregu konferencji naukowych na których głosił referaty, pozostając przy tym z prowadzonymi badaniami naukowymi głównie w kręgu prawa cywilnego. W dniu 27 września 2018 r., a zatem po 8.-ciu latach od uzyskania stopnia doktora nauk prawnych, złożył do Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów wniosek nr 1-L-8524-2018 o wszczęcie postępowania habilitacyjnego w dziedzinie nauk prawnych, w dyscyplinie naukowej prawo.
2. W toku postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego nauk prawnych **jako osiągnięcie naukowe** w rozumieniu art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (tj. Dz. U. z 2017 r., poz. 1789), która w tym zakresie na podstawie art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r.

Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1669) znajduje zastosowanie w niniejszej sprawie, przedstawił: - **rozprawę habilitacyjną: *Lex cryptographia. Znaczenie prawne umów i jednostek rozliczeniowych opartych na technologii blockchain*** (Warszawa 2018).

3. Rozprawa habilitacyjna „*Lex cryptographia. Znaczenie prawne umów i jednostek rozliczeniowych opartych na technologii blockchain*” to dzieło, w którym habilitant zajmuje się kwestią relacji pomiędzy prawem cywilnym a tworzonymi z zastosowaniem technologii *blockchain* rozwiązaniami technicznymi pozwalającymi na regulowanie stosunków gospodarczych pomiędzy uczestnikami obrotu. Autor w sześciu rozdziałach, poprzedzonych wprowadzeniem i zwięźczonych zakończeniem stara się ustalić czy regulacja tzw. sprytnych kontraktów, idei powstałej jako rezultat nurtu głoszącego zastąpienie istniejących, sankcjonowanych przez państwo, instytucji społecznych takich jak pieniądź czy prawo umów przez nowe instytucje społeczne oparte na zastosowaniu kryptografii, jest konieczna i możliwa. Jako główną hipotezę pracy przyjmuje przypuszczenie, że sprytne kontrakty istnieją obok systemu prawnego i nie poddają się regulacji w jego ramach. Hipoteza ta nie znajduje jednak potwierdzenia w treści pracy. W ocenie habilitanta wyodrębnienie sprytnych kontraktów w ramach porządku prawa umów wydaje się bowiem pożądane.

Centralnym dla pracy habilitacyjnej pojęciem jest więc tzw. sprytny kontrakt (*smart contract*), określany przez habilitanta w ślad za jedną z pochodzących z prawa obcego definicji jako program komputerowy, operujący na rozproszonym, zdecentralizowanym, współdzielonym i powielanym rejestrze (*blockchain*), którym to rejestrem może zarządzać i wydawać instrukcje przeniesienia na nim aktywów. Niewątpliwie jest to idea nieznana wielu prawnikom i uczestnikom obrotu gospodarczego, a nabierająca znaczenia faktycznego i prawnego w ostatnich latach. Problematyka ta nie była dotąd

w Polsce przedmiotem szerszych badań, a jedyna w zasadzie monografia z tego obszaru autorstwa prof. Dariusza Szostka (*Blockchain a prawo*, Warszawa 2018) pochodzi mniej więcej z tego samego okresu, co rozprawa habilitacyjna. Stąd sam wybór tematu rozprawy uważam za ważny i taki, który potencjalnie może stanowić istotny wkład w rozwój prawa cywilnego.

Zauważyć trzeba, iż w pracy habilitant w sposób czytelny stawia problemy badawcze i dąży do ich rozwiązania. Analizy przez niego dokonywane mają dla teorii prawa cywilnego, a także pośrednio dla innych subdyscyplin prawnych, nowatorski charakter. Habilitant pokazuje konieczność redefinicji tradycyjnych pojęć prawoznawstwa i dostrzega potrzebę zmian niektórych utartych paradygmatów. Co prawda w wielu miejscach jego rozważania są dyskusyjne, jak choćby w kontekście rozważań o znaczeniu oświadczeń woli wyrażanych na łańcuchu bloków, aktualności teorii kwalifikowanego doręczenia, formy oświadczenia czy formy, choćby w kontekście propozycji wprowadzenia do prawa polskiego nowej formy – formy łańcucha bloków. Propozycje habilitanta są na ogół odpowiednio argumentowane, choć niekoniecznie godne akceptacji. Obecna formuła postępowania habilitacyjnego nie pozwala co prawda na dyskusję z habilitantem, to jednak z obowiązków recenzenckich należy podnieść, iż trudno czasami o akceptację stanowiska habilitanta. Odmienne zapatrywania są oczywiście w nauce niezbędne, wynikają z odrębnych przekonań, uwarunkowań aksjologicznych czy doświadczeń. W tym zakresie praca habilitanta, nawet jak skłania do polemiki, to nie jest to związane na ogół z faktem że Jego zapatrywania są niepoprawne z punktu widzenia technik wnioskowań prawnych. Stąd tę uwagę należy raczej postrzegać w kategoriach polemiki naukowej, na którą – w obecnym modelu postępowania habilitacyjnego – niestety nie ma zbyt wiele miejsca.

Badania przeprowadzone w pracy skłoniły habilitanta do postawienia wielu wniosków, które mogą posłużyć jako inspiracja do dalszej dyskusji naukowej. Wskazanie przez habilitanta, „iż wyodrębnienie sprytnych kontraktów w ramach porządku prawa umów, w taki sposób, że normy regulujące kontrakty będą uwzględniać zarówno ich techniczne aspekty jak i pewien podwyższony poziom ryzyka na jaki w sposób dorozumiany godzą się strony, wydaje się pożądane” z pewnością może stać się zaczątkiem kolejnych sporów o przyszłość prawa cywilnego i dalsze potrzeby regulacyjne. Wprowadzenie idei sprytnych kontaktów do kodeksu cywilnego, co zdaje się sugerować habilitant, bądź uchwalenie innego aktu prawnego o zasięgu krajowym, niekoniecznie jednak oddaje charakter prawny zagadnień, których materia ta dotyczy. Nie jestem przez to pewien czy taka krajowa regulacja, przy charakterze prawnym zjawisk towarzyszących sprytnym kontaktom, jest rzeczywiście pożądana. Z pewnością wymaga to dalszej dyskusji, a praca dr. Szczerbowskiego jest dobrym do niej wstępem.

Cała praca jest przygotowana na odpowiednim poziomie naukowym, wyczerpuje co do zasady dostępną literaturę, w wielu miejscach opierając swoje twierdzenia na poglądach nauki obcej. Habilitant sięgnął co prawda głównie do literatury anglojęzycznej, z nielicznymi wyjątkami, co jest o tyle uzasadnione, że literatura ta oddaje aktualny stan nauki, choć nie jest oczywiście tak, że problem tzw. sprytnych kontraktów to problem jedynie anglojęzyczny.

To zaś, co zasługuje na podkreślenie, to metody badawcze stosowane przez habilitanta, zwłaszcza zaś metoda ekonomicznej analizy prawa. Rozważania czy sprytne kontrakty stanowią bardziej efektywny sposób regulowania stosunków cywilnoprawnych niż tradycyjne umowy to ważne dokonanie omawianej pracy.

4. Podsumowując tę część oceny habilitanta jestem przekonany, że **osiągnięcie naukowe** Pana dr. Jakuba Szczerbowskiego **uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora nauk prawnych a przedstawione do oceny w postępowaniu habilitacyjnym**, tj. monografia pt. *Lex cryptographia. Znaczenie prawne umów i jednostek rozliczeniowych opartych na technologii blockchain*, **stanowi znaczny wkład habilitanta w rozwój dziedziny nauk prawnych w dyscyplinie naukowej prawo**, stosownie do treści art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki, który to przepis w tym zakresie na podstawie art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1669) znajduje zastosowanie w niniejszej sprawie.
5. Podkreślić trzeba, że w postępowaniu habilitacyjnym w obszarze nauk społecznych dla **oceny osiągnięć naukowo-badawczych** należy brać pod uwagę także i **inne kryteria oceny habilitanta**. Chodzi tutaj m.in. o działalność publikacyjną inną niż rozprawa habilitacyjna, w tym autorstwo lub współautorstwo publikacji naukowych w czasopismach znajdujących się w bazie Journal Citation Reports (JCR) lub na liście European Reference Index for the Humanities (ERIH), sumaryczny *impact factor* publikacji naukowych, liczbę cytowań publikacji według bazy Web of Science, indeks Hirscha opublikowanych publikacji, czy kierowanie międzynarodowymi lub krajowymi projektami badawczymi lub udział w takich projektach. W szczególności te pierwsze kryteria na gruncie nauk prawnych budzą istotne wątpliwości i nie są na ogół podstawą pozytywnych bądź negatywnych recenzji sporządzanych w tej dziedzinie nauki. Habilitant nie wykazał zaś by spełniał wskazane kryteria, co jednak nie powinno go obciążać, a mogłoby jedynie wspierać wniosek. Zauważyć zresztą trzeba, iż np. jeżeli chodzi o listę czasopism ERIH, spośród czasopism z piętnastu wybranych dyscyplin nauk

humanistycznych i społecznych lista nie zawiera czasopism z zakresu nauk prawnych. Nie jest więc winą habilitanta, że czasopisma, w których publikował nie znajdują się na tej liście. Nadto, ocena habilitanta ma jedynie obejmować a nie sprowadzać się wyłącznie do zbadania publikacji we wskazanych bazach.

W kontekście powyższego zauważyć należy jednak, iż habilitant jest autorem niewielkiej liczby publikacji po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych. Kilka z nich zostało zaś opublikowanych w wartościowych miejscach. Habilitant po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych nie publikował w takich czasopismach jak. np. „*Państwo i Prawo*”, „*Przegląd Sądowy*”, „*Studia Prawnicze*”, „*Rejent*”, czy „*Glosa*”. Ma jednak pojedyncze publikacje w czasopismach znanych w środowisku prawniczym, tj. w czasopiśmie, „*Studia Iuridica*” czy „*Law and Forensic Science*”. Swoje prace zamieszczał także w pracach zbiorowych, a niektóre z nich są powszechnie znane. Miał także kilka publikacji zagranicznych. Jego dorobek publikacyjny, przynajmniej *prima facie*, wydaje się jednak w tej mierze skromny. To co jednak istotne, ma on niejednokrotnie wymiar uniwersalny, habilitant nie ogranicza bowiem się w swoich tekstach jedynie do polskiego porządku prawnego. Porusza problemy o szerokim znaczeniu, wykazuje erudycję i duże kompetencje. W niektórych sprawach jest polskim głosem (czasami jedynym) w nauce międzynarodowej. Publikacje jak np. „*Place of Smart Contracts in Civil Law. A Few Comments on Form and Interpretation*”, „*Transaction Costs of Blockchain Smart Contracts*”, „*Economic Analysis of Law as a Method in Comparative Research. Example of Pure Economic Loss*” czy „*Complexity of Private Law as an Argument Against Unification. A Law and Economics Study*” to teksty o szerszym niż krajowym znaczeniu, do których odnoszą się przedstawiciele doktryny obcej (np. A. Angeli w tekście *La circolazione del sistema francese di decentramento regionale nell'Europa centro-orientale*, A. Bhangal w pracy *Maritime piracy: an auto-limitation approach*, czy A. Hassan w artykule *Legal Issues Arising from Smart Contracts under the Iraqi Law*). Dorobek

habilitanta został więc dostrzeżony zagranicą, co zwłaszcza na tym etapie kariery naukowej jest godne podkreślenia. To niewątpliwie trzeba docenić. Wszelkie akcenty międzynarodowej działalności prawników zdają się przemawiać za ich dojrzałością naukową. Tak jest także w wypadku habilitanta, który dodatkowo poddał część swojego dorobku ocenie międzynarodowej (choćby w procedurach recenzyjnych przed ich ogłoszeniem), co zdaje się także mieć znaczenie przy ocenie aktywności naukowej habilitanta.

Indeks *Hirscha* habilitanta według bazy *Google Scholar*, która zawiera jedynie wybrane dane, wynosi 3 i nie jest może imponujący. Nawet jednak już w tym zakresie widać wartość dorobku naukowego habilitanta, który jest dostrzegany przez innych autorów, przez co nie ma jedynie lokalnego charakteru.

W świetle powyższego, **ocena podstawowego**, choć niewyłącznego aspektu mającego przesądzić o spełnieniu ustawowego **kryterium do nadania stopnia doktora habilitowanego – aktywności publikacyjnej** habilitanta – wypada raczej pozytywnie. Z jednej strony niewielka liczba publikacji, z drugiej zaś dostrzeżone w nauce wypowiedzi o istotnym znaczeniu. Habilitant umiejętnie prezentuje własne poglądy, stawia i formułuje nowe tezy. Jest to zatem aktywność istotna, mająca znaczenie dla rozwoju nauki.

6. Warto zauważyć, że aktywność naukowa habilitanta nie zamykała się wyłącznie w obrębie przygotowywanych publikacji. Habilitant brał udział w kilkudziesięciu konferencjach naukowych, w tym w 28 o charakterze międzynarodowym. Ma także dorobek związany z organizacją konferencji naukowych. Był m.in. członkiem komitetów naukowych 15 konferencji międzynarodowych. Jego referaty konferencyjne poruszały niejednokrotnie

ważne i pionierskie tematy, wnosząc tym samym wkład w rozwój nauki prawa cywilnego.

Habilitant odbył także 8 staży naukowych w zagranicznych ośrodkach. Jego aktywność na tym polu, jak na stosunkowo krótki okres kariery naukowej, wydaje się być godna podziwu. To umiędzynarodowienie widać zresztą w tekstach habilitanta, które dotyczą szeregu problemów o uniwersalnym charakterze.

Nie można także nie zauważyć dorobku habilitanta związanego z kształceniem młodej kadry naukowej. Dwa razy pełnił on funkcję promotora pomocniczego: 1) w przewodzie doktorskim Aleksandra Witolda Bauknechta na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego [2013 r.]; 2) w przewodzie doktorskim Bartłomieja Marcina Okonia na Wydziale Prawa SWPS Uniwersytetu Humanistycznospołecznego z siedzibą w Warszawie [2016 r.]. Od roku 2017 habilitant jestem także członkiem *Collegio dei docenti del Dottorato in Scienze Giuridiche* na Università degli Studi di Siena we Włoszech. Jego zaangażowanie w tym zakresie to rzadka cecha badaczy prawa na tym etapie rozwoju kariery naukowej.

Nadto, habilitant pełni funkcję opiekuna naukowego Koła Naukowego Prawa Nowych Technologii, działającego na Wydziale Prawa SWPS Uniwersytetu Humanistycznospołecznego z siedzibą w Warszawie. Koło to organizuje interesujące spotkania naukowe, wykłady otwarte, które służą popularyzacji nauki i zachęcają studentów prawa do pierwszych rozważań naukowych. To bardzo cenne doświadczenie habilitanta, wartościowe przygotowanie do samodzielnej pracy naukowej.

Habilitant ma także osiągnięcia związane z realizacją projektów badawczych. W latach 2011-2018 był kierownikiem 3 projektów badawczych oraz

wykonawcą w 2 projektach badawczych. Znaczenie tych projektów ma różny wymiar, ale samo zaangażowanie w pozyskiwanie funduszy na badania naukowe i ich skuteczne prowadzenie to cecha, która jest podstawą samodzielnej pracy naukowej.

Samodzielność habilitant wykazuje także w pracach redakcyjnych czasopisma *Law and Forensic Science* (ISSN: 2080-9670), którego od 2010 roku jest redaktorem naczelnym. To czasopismo, które powoli zyskuje na znaczeniu w obrębie nauk prawnych, jego główna zaleta to otwarty dostęp i publikowanie tekstów w językach obcych. Habilitant ma w tym zakresie duże zasługi, zwłaszcza jeżeli chodzi o pozyskiwanie autorów zagranicznych i dążenie do permanentnego podnoszenia poziomu naukowego czasopisma. Nadto, od 2015 roku habilitant jest sekretarzem redakcji czasopisma naukowego *Themis Polska Nova* (ISSN: 2084-4522). Również i tam jego działalność ma charakter istotnej aktywności. Zresztą na tym nie kończy się zaangażowanie habilitanta w obszarze ogłaszania wyników badań innych autorów. Pełnił on dotychczas funkcję recenzenta dla czasopism naukowych, w tym dla czasopisma naukowych *Rynek – Społeczeństwo – Kultura* (ISSN: 2300-5491) czy *Tekbne Review of Applied Management Studies* (ISSN: 1645-9911). Habilitant ma więc doświadczenie w ocenie zdolności do publikacji tekstów innych autorów.

Habilitant pełnił dotychczas także pewne funkcje administracyjne na uczelniach. Był w tym zakresie m.in. koordynatorem programu Erasmus na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Co interesujące, habilitant jestem autorem stylu cytowania opracowanego w języku CSL - "Polish Legal (Polish)". To jest zaś narzędzie znacząco

ulatwiające pracę, co świadczy też o szerokiej świadomości naukowej habilitanta.

Jeżeli więc chodzi o **ocenę** habilitanta **w zakresie pozostałego dorobku**, sądzę iż dotychczasowy **dorobek** dr. Jakuba Szczerbowskiego **jest wystarczający** w stosunku do wymagań dotyczących stopnia naukowego, o który się ubiega.

7. Podsumowując powyższe, uważam iż **habilitant spełnia wymagania stawiane osobom ubiegającym się o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk prawnych, w dyscyplinie prawo**. Monografia pt. *Lex cryptographia. Znaczenie prawne umów i jednostek rozliczeniowych opartych na technologii blockchain* stanowi istotny wkład w rozwój w rozwój tej dyscypliny naukowej, a habilitant wykazuje się aktywnością naukową, którą można uznać za istotną. Dlatego rekomenduję podjęcie pozytywnej uchwały w przedmiocie nadania mu stopnia naukowego, o który się ubiega.

Prof. nadzw. dr hab. Mariusz Załucki

